

การวางแผนกลยุทธ์ การวิจัยในอนาคต

สว.สก.

เวทีถอดบทเรียนเพื่อวางแผนกลยุทธ์การวิจัยในอนาคต ซึ่งสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์จัดขึ้นเมื่อ 21 มิถุนายน ที่ผ่านมา มีนักวิจัยทั้งหน้าเก่าและหน้าใหม่เข้าร่วมเวที ทำให้เกิดบรรยากาศที่คึกคักขึ้นกันที โดย รศ.ดร.พิพัฒน์ ภักตราวาท กล่าวเปิดเวที และเริ่มด้วยการเชิญชวนนักวิจัยมีส่วนร่วมในการอภิปรายภายใต้ หัวข้อ “เรื่องเล่าจากนักวิจัย...การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์” ซึ่งมีเรื่องนำเสนอจำนวนมากพัง ดังนี้

รศ.ศานิต เก้าเอียน

รศ.ศานิต เก้าเอียน

“เข้าร่วมทำงานวิจัยในโครงการวิจัยเครือข่ายคุณค่ายางพารา โดยได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทำให้เราสามารถนำผลลัพธ์จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในภาคอุตสาหกรรมได้ ทำให้เราสามารถพัฒนากระบวนการผลิตยางพาราให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้เราสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้”

ในระยะแรกของการทำงานวิจัยจะมีความไม่เข้าใจระหว่างกัน จึงต้อง จัดเวทีพูดคุยรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตัวแทนสหกรณ์และเกษตรกร ชาวสวนยางเพื่อสร้างความเข้าใจ โดยนักวิจัยจะเข้าไปช่วยทำแผนธุรกิจให้แก่ สหกรณ์ เพื่อแนะนำให้สหกรณ์รู้จักแผนการบริหารจัดการและการบริหารความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ยังได้เชื่อมโยงกับสมาคมสหกรณ์ชาวสวนยาง

ต้นแบบ ให้รู้จักวิธีลดความเสี่ยงในการปลูกยางด้วยการปลูกพืชอย่างสันติที่ใช้เวลาเก็บเกี่ยวเร็ว เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระหว่างรอการก่อตัวของด้วย

สำหรับเรื่องของอุปสรรคการทำงานจะพบว่า การทำงานในเขตพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งเป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งที่มีความเฉพาะในพื้นที่นั้น การนำความรู้ใหม่ๆ ไปให้ยังเป็นเรื่องยาก เพราะคนในพื้นที่มักจะไม่ค่อยยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่ง เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การสร้างศูนย์เรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับบทเรียนในการทำโครงการวิจัยที่ได้ คือ 1) เรื่องการเลือกพื้นที่ดำเนินการโครงการวิจัยเป็นเรื่องสำคัญ 2) ควรพิจารณาว่า คน หรือ องค์กร ที่ไปร่วมงานด้วยนั้นมี ความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาที่มีอยู่มากน้อยเพียงใด ซึ่งคิดว่าทั้งสองประเด็นนี้จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ”

ผศ.ดร.อานันท์ พากอร Wong

ผศ.ดร.อานันท์ พากอร Wong

“ทำงานกับสถาบันฯ โดยเริ่มต้นจากโครงการเครือข่าย 9 จังหวัด เมื่อปี 2548 และขยายผลต่อมาเป็นเครือข่าย 36 จังหวัด จนได้ชุดความรู้การสร้างเครือข่าย ซึ่งตามความเห็นในฐานะนักวิชาการนั้น คิดว่าการนำความรู้ทางวิชาการเข้าไปแทรกในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านและสหกรณ์ทั่วไปยังไม่มีแผนการบริหารจัดการที่เหมาะสม ดังนั้น สถาบันฯ จึงได้นำความรู้เรื่องการบริหารจัดการเข้าไปให้แก่สหกรณ์ ซึ่ง การนำแผนเหล่านั้นลงมาให้สหกรณ์การเกษตรในหลายพื้นที่ พบว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้คิดเองทำเองอย่างเสรีแล้วจะมีเปอร์เซ็นต์ความสำเร็จสูง ทั้งนี้ในส่วนของตัว “คน” ก็เป็นเรื่องสำคัญ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงที่ตัวคนด้วย ต้องสร้างแรง

จูงใจให้คนในพื้นที่มีความมุ่งมั่นซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้ และอีกคำถามหนึ่งคือ จะมีวิธีการอย่างไรในการเชื่อมต่องานที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้วไปสู่การขยายเครือข่าย หรือจะหาทางนำนวัตกรรมอื่นๆ ที่มีอยู่เพิ่มเข้าไปเพื่อให้กระบวนการใหญ่ขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบวิกฤติต่างๆ มากมาย ซึ่งจากการก่อตัวนั้น อาจสามารถสรุปเป็นประเด็นใหญ่ๆ ได้ ดังนี้คือ 1) ฐานความรู้/ภูมิปัญญาที่เริ่มหายไปจากคนรุ่นใหม่ จะพื้นฟูเรื่องนี้ได้อย่างไร 2) ทรัพยากร คนในชุมชน ใช้ทรัพยากรร่วมกันมากน้อยแค่ไหน 3) เกษตรอินทรีย์ จะต่อยอด/ขยายให้ใหญ่ขึ้นได้อย่างไร 4) เรื่องการลดต้นทุนการผลิต จะทำได้อย่างไร 5) เรื่องพันธุ์พืชที่มักไม่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์เอง ทำให้อาจมีปัญหาว่าต่อไปเกษตรกรต้องซื้อพันธุ์พืชมาใช้ในการผลิต 6) มาตรฐานการผลิต จะต้องทำให้ผู้บริโภคเข้าใจในสิ่งค้าของสหกรณ์ และสุดท้ายเป็นประเด็นเรื่องคุณค่าและมูลค่า ที่ควรเพิ่มลงมาในการดำเนินงานโครงการด้วย”

คุณนิยม เพชรพา

คุณนิยม เพชรพา

“จากการทำงานร่วมกับสถาบันฯ ซึ่งเริ่มต้นจากโครงการวิจัยเครือข่าย 36 จังหวัด ต้องออกไปทำงานกับชาวบ้าน ซึ่งได้นำแนวคิดที่ว่า อาชีพชวนนาทีมีนาแล้วมีศักดิ์ศรี จะทำอย่างไร? มีการจัดเวทีเพื่อระดมความคิดว่า ชวนนาทีจะเป็นเจ้าของตัวเองและสามารถแก้ปัญหาให้ตัวเองจะต้องทำอย่างไร จนได้คำตอบว่าจะต้องสร้างคุณค่าที่แปลงออกไป สร้างความแตกต่างกับคนผลิตข้าวทั่วไป ทางกลุ่มนี้จึงรวมกันซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ในวัด มีธรรมะเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีจิตที่เอื้ออาท คนปลูกข้าวมีการถือศีล งดเว้นอบายมุข ตั้งใจผลิต

ข้าวเพื่อส่งให้คนกินข้าวมีสุขภาพดี จึงทำให้กลุ่มได้รับการตอบรับจากสังคมมากขึ้น ทั้งนี้ชาวนาต้องรู้จักทำงานบุคลของตัวเองนั่นคือ ดุลชีวิต การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเป็นหนี้ลดน้อยลง หรือมีหนี้มากขึ้นแต่มีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น เหล่านี้คือดุลชีวิต ส่วนในแง่ของธุรกิจเชิงสังคมนั้น ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในธุรกิจทางสังคมจะต้องมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าในแนวคิดนี้ด้วย ธุรกิจทางสังคมต้องสร้างหลักประกันเรื่องความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งกลุ่มข้าวคุณธรรม เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนคือห้องผู้ผลิตและผู้บริโภค มีความมั่นคงทางอาหาร การร่วมมือจากต้นน้ำไปถึงปลายน้ำเป็นสิ่งสำคัญ

สิ่งที่น่าเป็นห่วงในวันนี้ มืออยู่ 3 อ. คือ 1) อายุของเกษตรกร มีคำถ้ามว่าอนาคตของเกษตรกรไทยจะเป็นไปอย่างไร ปัจจุบันอายุเฉลี่ย 55 ปี อีกสิบปีข้างหน้าจะเป็นอย่างไร เพราะเดกรุ่นใหม่จะไม่กลับมาประกอบอาชีพเกษตรกร ดังนั้นโจทย์ข้อนี้คือ ทำอย่างไรจึงจะสร้างทายาทเกษตรกรให้เพิ่มมากขึ้นได้ 2) อาชีวที่เปลี่ยนแปลง พากเราะจะปรับตัวให้สามารถรับกับสภาพอาชีวที่เปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันได้อย่างไร และ 3) อาณาเขต เมื่อมีการเปิดพื้นที่ AEC แล้ว พื้นที่การเพาะปลูกของไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เช่น เวียดนาม กัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย แล้วจะพบว่าต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จึงมีคำถ้ามว่าประเทศไทยเตรียมวางแผนกลยุทธ์เพื่อรับปัญหาเหล่านี้แล้วหรือไม่"

คุณอดุลย์ โคกลนพันธุ์

คุณอดุลย์ โคกลนพันธุ์

"เป็นชาวนาโดยกำเนิด และประกอบอาชีพชาวนา มาตลอดชีวิต เมื่อได้เข้ามาทำงานวิจัยกับโครงการนี้ จึงได้

แนวคิดว่า ชาวนาจะต้องคิดแก้ปัญหาของตัวเองก่อนแล้วจึงจะคิดไปขอความช่วยเหลือจากคนอื่น พากเราทางเพื่อความอยู่รอดจนประสบความสำเร็จ ต้องสู้กับโรคสีน้ำดใหญ่โดยการผลิตข้าวพันธุ์พื้นเมืองเพื่อจำหน่าย ต้องสร้างความแตกต่างให้กับกลุ่มตัวเอง ซึ่งได้มีการรวบรวมสายพันธุ์ข้าวได้มากกว่า 150 สายพันธุ์ในปัจจุบัน จนได้เป็นนวัตกรรมการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวเพื่อให้ข้าวสายพันธุ์ต่างๆ เหล่านั้นคงอยู่กับชาวนาตลอดไป"

สำหรับด้านการตลาดมีการพัฒนาเป็นการตลาดล่วงหน้า โดยผู้บริโภคจะสั่งซื้อข้าวล่วงหน้า จะมีคำสั่งซื้อ พร้อมระบุว่าต้องการข้าวพันธุ์ใด จำนวนเท่าใด เมื่อรับรู้มาความต้องการข้าวแต่ละสายพันธุ์แล้ว กลุ่มจะบริหารจัดการแบ่งการผลิตให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้ผู้บริโภคต้องโอนเงินมัดจำ 30% ล่วงหน้าพร้อมคำสั่งซื้อ โดยมีบริษัทที่วีบูรพา จำกัด ช่วยทำตลาดให้แก่ตลาดข้าวคุณธรรมด้วย"

ผศ.ดร.อวิรดี อุทัยรัตนกิจ

ผศ.ดร.อวิรดี อุทัยรัตนกิจ

"จากเดิมไม่ได้ทำงานด้านสหกรณ์ แต่มีความเชี่ยวชาญด้านเกษตร-ผักผลไม้ และเมื่อได้เข้ามาทำงานกับโครงการ Farmer Shop แล้ว ทำให้เห็นอุปสรรคในการทำงานว่าการเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริโภคนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และสินค้าทางเลือกจะทำการตลาดยากกว่าสินค้าที่มีแบรนด์ ดังนั้นสิ่งที่จะช่วยสินค้าทางเลือกได้คือ การทำเรื่องคุณภาพสินค้า ผู้ผลิตต้องผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน และคุณภาพต้องไม่ด้อยกว่าสินค้าที่มีแบรนด์ นอกจากนี้อีกปัญหานั่นคือ สถานที่จำหน่ายสินค้า ซึ่งเราขาดแคลนพื้นที่แสดงสินค้าที่จะนำไปให้ลึกลุ่มเป้าหมาย

ผู้ประกอบการต่างๆ เมื่อผ่านการคัดเลือกสินค้ากับโครงการแล้ว ส่วนใหญ่คาดหวังว่าโครงการจะช่วยให้ขายสินค้าได้มากขึ้น แต่การดำเนินโครงการนี้ต้องพึ่งกับปัญหา

ต่างๆ มากมาย และได้ข้อค้นพบว่า การจัดการเรื่องต่างๆ เหล่านี้ จะต้องใช้ทั้งคนและเงินทุน และได้บทเรียนในหลายๆ เรื่อง สำหรับการดำเนินงานร้านค้าปลีกต่อไป นอกจากนี้จะต้องปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ให้มองเรื่องสังคมและทำเพื่อส่วนรวมมากขึ้น

สุดท้ายจะสังเกตได้ว่า สหกรณ์ได้มีผู้นำที่ดี ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สหกรณ์นี้จะประสบความสำเร็จได้ดี ต้องมองแยกขาว-ดำ ให้ชัดเจน ห้ามมองเป็นพื้นที่สีเทา ซึ่ง เรื่องเหล่านี้ควรต้องมีโครงการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้หรือ นวัตกรรมที่ได้จากโครงการนี้เพื่อต่อยอดต่อไปสู่ชุมชนได้”

คุณณัฐกานต์ สหวัฒนทร

คุณณัฐกานต์ สหวัฒนทร

“เริ่มต้นจากความสนใจในงานสหกรณ์ จึงได้เข้ามาร่วมงานกับสถาบันฯ เริ่มงานโครงการชี้อ้าวจากชีวนา (ชีวเกิดบุญ/ชีวคุณธรรม) ซึ่งในระยะแรกยังมีคนรู้จักโครงการนี้และรู้จักชีวทั้งสองแบบด้อยน้อยมาก เพราะผู้บริโภคจะมุ่งเน้นที่เรื่องราคากลูกเป็นเรื่องแรก แต่เมื่อได้ออกบูธในงานเกษตรแฟร์ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้บริโภคได้รู้จักชีวทั้งสองแบบน์ โดยวัตถุประสงค์หลักของโครงการนี้คือการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งยังมีคนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์น้อยมาก จนกระทั่งมีการบอกรอต่อถึงคุณภาพและความอร่อยในราคาที่เป็นธรรม ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นจนมีสมาชิกและคำสั่งซื้อล่วงหน้าเพิ่มมากขึ้น

สำหรับอุปสรรคในส่วนผู้บริโภคนั้นคือ ผู้บริโภคจะไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องคุณภาพสินค้าและเรื่องการค้าที่เป็นธรรม เพราะแต่เดิมนั้นผู้บริโภคจะมองเพียงเรื่องราคาและความสะดวกในการซื้อสินค้าเป็นหลักเท่านั้น”

คุณบุญลัวน อุดมพันธ์

คุณบุญลัวน อุดมพันธ์

“สำหรับสหกรณ์การเกษตรเกษตรพิสัย จำกัด เริ่มทำงานกับสถาบันฯ ในโครงการเครือข่าย 36 จังหวัด โดยเริ่มต้นที่ 3 สหกรณ์ และพัฒนาต่อจนเป็นเครือข่าย 5 จังหวัด 15 สหกรณ์ ซึ่งเป็นโจทย์ที่ยากมาก เพราะการรวมตัวจากแต่ละสหกรณ์ที่มีความคิดที่แตกต่างกัน มีการบริหารจัดการและคนที่แตกต่าง การจะร่วมทำงานด้วยกันได้จึงต้องใช้ประโยชน์จากชุดความรู้ของสถาบันฯ ที่ช่วยให้แต่ละสหกรณ์ กล้าพูดความจริงและกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และต้องกล้ายอมรับความจริงของสหกรณ์ว่า มีความสามารถน้อยเพียงใด

ธุรกิจสหกรณ์จะต้องมีเครือข่ายจึงจะดำเนินไปได้ดี คุณต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันก่อน ต้องมีสมาชิกที่ดีเห็นความสำคัญของสหกรณ์ พวกราจะสร้างนักสหกรณ์ที่เข้าใจในหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์พวกราพยายามจะส่งออกชีวตัวเองให้ได้ในอีก 2 ปีข้างหน้า โดยการเพิ่มประสิทธิภาพของคน มีการสร้างทายาทเกษตรกรให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญในการทำธุรกิจ เช่น เรื่องภาษาและโลจิสติกส์ นอกจากนี้ในปีหน้า เราจะสร้างศูนย์เรียนรู้ของ สกอ.เกษตรพิสัย ในพื้นที่ของ ส.ป.ก. ซึ่งจากการศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้ จ.นครสวรรค์ ทำให้ได้แรงบันดาลใจและแนวทางในการสร้างศูนย์เรียนรู้นี้ เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ให้เป็นชีวนาที่มีคุณภาพเต็มตัว”

คุณอรุณ นวราช

“จากการเข้ามาทำงานกับสถาบันฯ ตั้งแต่เมื่อ 4 ปีที่ผ่านมา ซึ่งก่อนหน้านั้นการทำธุรกิจโรงเรມจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนมากเท่าไนก จนกระทั่งมีแนวคิดที่ต้องการผลักดันเรื่องเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากต้องการสินค้าปลดสารพิษเข้ามาใช้ในโรงเรມเพื่อเป็นอีกจุดขาย

คุณอรุษ นราธ

หนึ่งของธุรกิจในเรื่องสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งในอดีต
สามพรานนั้นมีเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ส่งจำหน่ายในตลาด
จำนวนมาก แต่ยังคงใช้สารเคมีในการเพาะปลูกมากที่สุด
ด้วย และพบว่าตัวเกษตรกรเองต้องประสบปัญหาทั้งด้าน^{สุขภาพ}ที่มาจากการใช้สารเคมี และปัญหาการเป็นหนี้สิน^{จากร้านจำหน่ายสารเคมีด้วย} จึงทำให้เกษตรกรมีความ
ต้องการเลิกใช้สารเคมีในการเพาะปลูก แต่ก็ต้องประสบ^{ปัญหาความกลัวไม่มีตลาดรองรับ และเกษตรกรไม่มีความ}
^{รู้ความเข้าใจว่าถ้าเปลี่ยนแนวทางการเพาะปลูกแล้วจะ}
^{ทำได้สำเร็จหรือไม่ ทั้งนี้เป็นเพราะโลกของเกษตรกรนั้น}
^{จะมีเพียงสวนเพาะปลูกกับพ่อค้าคนกลางเท่านั้น}

สำหรับตนเองเป็นคนประกอบธุรกิจ เมื่อต้องการ
แก้ปัญหาเหล่านี้จึงให้ความสำคัญกับเรื่องการตลาดก่อน
เป็นอันดับแรก เมื่อเริ่มทำโครงการจึงใช้ตลาดสูญใจ เพื่อ^{เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกษตรกรมั่นใจว่าจะมีตลาด}
^{รองรับในการที่จะปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรที่ใช้สาร}
^{เคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ จากการดำเนินงานโครงการ}
^{เป็นระยะเวลา 3 ปี เกษตรกรเริ่มเชื่อใจและมั่นใจกับการ}
^{ทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น และเมื่อเกษตรกรได้พบกับผู้}
^{บริโภคที่มาตลาดโดยตรง ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีการ}
^{เพาะปลูกแบบเกษตรปลอดภัยตัวเองแล้ว ผู้บริโภคก็จะ}
^{ให้การยอมรับและซื้อสินค้าโดยไม่จำเป็นว่าสินค้านั้นต้อง}
^{มีแบรนด์ใดๆ ซึ่งสิ่งที่โครงการนี้ทำได้คือ การได้รับความ}
^{เชื่อมั่นจากเกษตรกร โดยเกษตรกรยอมเปิดรับความรู้เรื่อง}
^{เกษตรอินทรีย์ที่นำไปมอบให้ นอกจากนี้ก่อลุ่มเกษตรกร}
^{นำร่องทำเกษตรอินทรีย์ยังได้เจรจาพูดคุยกับห้างโมเดิร์น}
^{เทรดด้วยตัวเองโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางอีกด้วย และ}
^{คาดว่าในอนาคตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่จะสามารถ}
^{พัฒนาขยายตลาดได้อย่างแน่นอน}

สำหรับในมุมมองของนักธุรกิจที่ได้เข้าไปทำงานร่วมกับ^{ชุมชน}เห็นว่างานเหล่านี้เหมือนเป็นธุรกิจฐานสังคม ซึ่งไม่ใช่

การทำ CSR ที่จะเป็นการเข้าไปช่วยอุ่มชุมชน และมีความเห็น
ว่าทุกพื้นที่ในประเทศไทยล้วนมีจุดเด่นเป็นของตัวเอง ถ้าหาก
แห่งมีภาคเอกชนเข้ามาร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ดำเนินงานขับ
เคลื่อนไปพร้อมกับภาครัฐ และมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยให้การ
สนับสนุนด้านวิชาการแล้วคิดว่างานจะดำเนินไปได้ดี เพราะ
ภาคเอกชนเองจะมองต้นแบบเหล่านี้ในรูปของธุรกิจ ซึ่งไม่ต้อง^{รอทุนจากภาครัฐหรือรอโครงการช่วยให้ทุน และต้องการสร้าง}
^{เกษตรกรให้เป็นนักธุรกิจด้วย แต่ปัญหาคือเกษตรกรส่วนใหญ่}
^{ที่เคยพบร้านนั้นจะมองแค่ขั้นเดียว ไม่มองระยะยาวหรือไม่คิด^{ไกล ยังไม่มีความเข้าใจจะรองรับมาตรฐาน ดังนั้นเราต้องให้ความ}}
^{รู้ แม้กระทั่งความรู้ในเรื่องเกษตรอินทรีย์ ยังพบปัญหาคือหา}
^{บุคลากรที่สนใจเรื่องนี้อย่างแท้จริงได้ยากมาก”}

คุณศศิธร วิเศษ

คุณศศิธร วิเศษ

“การดำเนินงานโครงการวิจัยควรต้องพิจารณาถึง^{ความต้องการของเกษตรกรก่อนเป็นอันดับแรกกว่าตัวเกษตรกร}
^{ต้องการหรือไม่ต้องการอะไร สำหรับการทำโครงการวิจัยร่วม^{กับสถาบันฯ นั้น เริ่มต้นจากปัญหาราคาผลผลิตที่ตกต่ำ จึง}}
^{ต้องการหาทางช่วยแก้ปัญหาให้เกษตรกรชาวสวนผลไม้อ่อง}
^{ยิ่งยืน ซึ่งการทำงานวิจัยนั้นต้องตอบสนองความต้องการของ}
^{เกษตรกรได้อย่างแท้จริง และต้องรับฟังความคิดของเกษตรกร}
^{เป็นสำคัญ ไม่ใช่การออกคำสั่งว่าเกษตรกรต้องทำอะไร นอกจาก}
^{นี้การทำธุรกิจของสหกรณ์นั้นต้องเป็นธุรกิจเชิงสวัสดิการ ต้อง}
^{เข้าใจถึงแก่นแท้ของการเป็นสหกรณ์ที่ทำงานเพื่อสมาชิก มีใช่}
^{เพื่อกำไรของสหกรณ์ และในเรื่องของศูนย์เรียนรู้ที่จะจัดตั้ง}
^{คือศูนย์ที่มุ่งแบ่งปันองค์ความรู้แลกเปลี่ยนในชุมชน}

สำหรับปัญหาที่เห็นในขณะนี้คือ เราไม่สามารถขับ^{เคลื่อนแม่แบบไปสู่รัฐด้วยประเทศไทยได้ เพราะคนไม่ยอมรับการ}
^{เปลี่ยนแปลง และแนวคิดของแต่ละสหกรณ์นั้นแตกต่างกัน ซึ่ง}

สหกรณ์ควรต้องมีมุ่งมองที่ทำเพื่อสมาชิก ถ้ามีมุ่งมองเข่นี้ได้ ทำได้จะเกิดการถ่ายโอนชุดความรู้ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน แม่แบบของพวกรามไม่ได้ถูกนำไปใช้และยังไม่เห็นคุณค่า ซึ่ง พวกราคาดว่าอธิการข่ายและเผยแพร่แม่แบบเหล่านี้ไปสู่ สหกรณ์อื่นๆ ต่อไป”

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

คุณวิชัย ประกอบทรัพย์

“ได้เริ่มทำงานวิจัยกับสถาบันฯ มาตั้งแต่ปี 2549 โดย ตนเองมีความคิดที่แปลกแยกจากชาวสวนทั่วไปที่มักจะนิยม ไปรวมกลุ่มชุมชนเพื่อเรียกร้องความช่วยเหลือจากรัฐบาล แต่ สำหรับตนเองนั้นมีความคิดว่าการที่ผู้ผลิตผลไม้ต้องพบปะหารา ราคาดกตด้านนี้เป็นเพียงรายตัวเกษตรกรเองไม่รู้จักการวางแผน ทั้งเรื่องการผลิตและการตลาด และประเทศไทยไม่มีแผนการ ตลาดเพื่อรองรับผลผลิตของเกษตรกรอีกด้วย ทั้งนี้ในอดีตเมื่อ การส่งออกผลไม้มีปัญหาพบว่าผลผลิตไม่ได้มาตรฐาน รัฐบาล กลับโยนความผิดให้เกษตรกรไว้ไม่ผลต่อไม้ GAP ทั้งๆ ที่ เกษตรกรไม่มีโอกาสที่จะพูดแสดงความคิดเห็น ไม่มีศักดิ์ศรี มีหน้าที่เพียงต้องทำตามเจ้าหน้าที่รัฐบอกเท่านั้น

เมื่อได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการวิจัยจนได้ผลิตผลไม้ คุณภาพแล้ว ก็เล็งเห็นอีกปัญหานึงคือ เรื่องอายุของเกษตรกร ที่นับวันจะเหลือแต่ผู้สูงอายุ ไม่มีผู้ข้ามมาสืบทอดอาชีพเหล่านี้ คนรุ่นใหม่ที่มาจากครอบครัวทำการเกษตรเมื่อได้เรียนรู้ฯ แล้วกลับไปไม่คิดจะกลับไปประกอบอาชีพเกษตรกรต่อจากรุ่น พ่อแม่ จึงคิดที่จะพัฒนาสายอาชีพเกษตรกรโดยเริ่มจากการอบรมครัว ของตนเองและคนใกล้ชิด โดยต้องเริ่มจากการสร้างศักดิ์ศรีของ เกษตรกรเองก่อน ต้องทำให้สังคมยอมรับความมีศักดิ์ศรีของ เกษตรกรให้ได้

และจากการได้ทำงานวิจัยด้วยตัวเองทำให้ได้ข้อค้น พบร่วม การเปลี่ยนแปลงคนเป็นเรื่องที่ยากมาก ตนเองมีโอกาส

เข้าร่วมเวทีได้รับฟังความคิดจากนักวิชาการ ได้ความรู้และ แนวคิดต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ได้รับการจุดไฟทำให้เกิดความ อยากพัฒนาเรื่องต่างๆ แต่ปัญหาที่แท้จริง คือ คนในท้อง ถิ่นไม่สามารถเข้าถึงแนวคิดที่ดีเหล่านี้ได้ ส่วนคนที่ได้มา เรียนหนังสือสูงๆ ในเมืองก็มักจะไม่ค่อยกลับไปประกอบ อาชีพทางการเกษตร ทั้งหมดนี้คือปัญหาและอุปสรรคที่ ตนเองมองเห็น”

คุณวุฒิชัย ประกอบทรัพย์

คุณวุฒิชัย ประกอบทรัพย์

“เป็นทายาทเกษตรกรที่อยู่ในวงอาชีพเกษตรกรรม มาโดยตลอด มองเห็นปัญหาว่าภาคการศึกษาของสังคม ไทยเป็นตัวสร้างปัญหาให้แก่อาชีพภาคการเกษตร เพราะ เมื่อลูกหลานเกษตรกรได้ไปเรียนรู้ฯ แล้วจะดึงआคนรุ่น ใหม่เหล่านี้ออกไปสู่สังคมเมือง ไม่ส่งเสริมการกลับสู่ภาค เกษตรกรรมมากนัก และบางรายถึงแม้จะเรียนมาทางด้าน เกษตรแต่เมื่อกลับไปประกอบอาชีพจริงๆ แล้วไม่สามารถ ทำได้ จึงจะถูกดันจากพ่อแม่ที่บางครั้งตั้งความหวังไว้ ที่ตัวลูกสูงเกินไป ทั้งนี้ต้องยอมรับว่าการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมนั้นต้องอาศัยภูมิปัญญาด้วยเดิมเป็นส่วนใหญ่ และต้องใช้ความรู้ด้านการจัดการเข้ามาช่วย เช่น การ วางแผนการผลิตว่าควรปลูกพืชกี่ชนิดในพื้นที่ที่มีอยู่ จึงจะ ได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม นอกจากนี้ การประกอบ อาชีพของตนเองนั้นไม่ได้มุ่งหวังเรื่องเงินเพียงอย่างเดียว แต่เน้นที่ความสุขในการดำเนินชีวิต ได้อยู่กับครอบครัว ที่ สำคัญคือได้เป็นเจ้าของตัวเองไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร

สำหรับปัญหาของเกษตรกรนั้น เห็นว่า Yang ขาดเรื่อง การการเก็บข้อมูล การจัดการฐานข้อมูล ซึ่งตนเองได้จัดทำ และมีอปให้ คุณศศิธร วิเศษ ใช้เป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกร อื่นๆ ซึ่งขณะนี้เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ขึ้น โดยรวบรวมผู้ที่มี

ความเชี่ยวชาญในการปลูกพืชแต่ละชนิด มาร่วมตัวที่ศูนย์เรียนรู้และช่วยให้ความรู้แก่เพื่อนเกษตรกรและคนที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ด้วย”

ดร.ธวิช สุดสาคร

ดร.ธวิช สุดสาคร

“เคยทำโครงการเครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง ในชุดโครงการฯ ของสถาบันฯ ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า สรหกรณ์โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตรมักจะขาดการจัดการความรู้ ส่วนเรื่องการรวมกลุ่มนั้นจะไปเน้นที่การรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต แต่ไม่ได้เน้นที่การรวมกลุ่มกันคิดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้พัฒนาขึ้น

สำหรับโครงการวิจัยในปัจจุบัน ได้ดำเนินการเรื่อง การจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการต่อยอดจากเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดพังงา ที่เป็นหนึ่งในชุดโครงการของสถาบันฯ ด้วยเชิงกับ สำหรับข้อค้นพบของโครงการนี้ คือ สิ่งที่ทางชุมชนคิดไม่ถึงคือเรื่องการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ซึ่งเรื่องการท่องเที่ยวนั้นเป็นปลายทางที่จะนำไปใช้ แต่ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องของชีวิตคนในชุมชน เช่น วิถีชีวิตของการประมง ที่เต็กรุ่นใหม่มีรากเรื่องเหล่านี้ เพราะถูกกระแทกสัมคมตึงออกไปจนหลงลืมคุณค่าของภูมิปัญญาเหล่านี้ นอกจากนี้ควรต้องเชื่อมโยงเรื่องภูมิปัญญาเข้ากับการศึกษา ควรให้การศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน เรียนแล้วควรนำกลับไปใช้ได้จริง ในชุมชนของตัวเอง ไม่ใช่เป็นการตัดเสื้อโคลที่ผลิตมาแล้วไม่พอดีต่อคนใส่ ซึ่งเป็นปัญหาที่

พบได้ในปัจจุบัน

นอกจากนี้อุปสรรคที่พบคือ คนส่วนใหญ่ไม่ห่วงแต่ผลประโยชน์ และการสร้างเครือข่ายขึ้นอยู่กับผู้นำ ถ้าผู้นำฝึกให้การเมืองจะไม่ประสบความสำเร็จหรือสำเร็จแต่ไม่เกิดความยั่งยืน จึงมีโจทย์ว่าจะทำอย่างไรให้เกิดความยั่งยืนได้ รวมถึงเรื่องการจัดการความรู้ภูมิปัญญาให้เป็นระบบ การจัดการเครือข่ายจะทำอย่างไรที่ไม่ต้องขึ้นอยู่กับคนใดคนหนึ่งแต่ต้องเป็นไปตามระบบ ซึ่งต้องเป็นไปตามธรรมชาติและสร้างระบบที่ดี”

ดร.โชคชัย สุทธราเวศ

ดร.โชคชัย สุทธราเวศ

“จากที่ได้ฟังผู้ร่วมเวทีหลายท่านกล่าวมา มันได้สะท้อนแนวคิดให้เห็นว่า ปัจจุบันเรากำลังพัฒนาประเทศไปสู่รูปแบบใด และจะนำสหกรณ์ให้แข็งแกร่งได้ด้วยแนวทางใด ซึ่งกระแสเรื่องการพัฒนาระบบการค้าที่เป็นรัฐธรรม์ ที่สถาบันฯ กำลังพยายามดำเนินงานอยู่นี้จะเห็นได้ว่าอย่างน้อยการสร้างสหกรณ์นวัตกรรมได้ถูกสร้างขึ้นโดยการร่วมมือกันระหว่างภาควิชาการ เช่น สถาบันนวัตกรรมการด้านสหกรณ์ และฐานของสหกรณ์ต่างๆ ที่มีความเข้มแข็งในตัวบุคคล อุดมการณ์ ภูมิปัญญาดั้งเดิม และความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม

นอกจากนี้ สหกรณ์ต้องมีนักคิดที่สามารถทำงานสร้างสรรค์ได้เป็นการเฉพาะ สามารถทำให้สหกรณ์ขับเคลื่อนไปในแนวทางการตอบโจทย์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อความสำเร็จของสหกรณ์ในอนาคต”

คุณสุวิทย์ ภูมิประเสริฐโชค

ຄວນສົງທ່າຍ ກົມປະເສົາຮູ້ໂຄ

“สำหรับเรื่องคุณค่าสหกรณ์นั้นเป็นเหมือนร่มให้荫ที่ยึดถือร่วมกัน ส่วนงานโครงการวิจัยที่แต่ละคนดำเนินการนั้นจะเป็นแม่แบบของแต่ละเรื่อง ที่เรื่องการผลิตที่เป็นมาตรฐาน การค้าที่เป็นธรรม การมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของเกษตรกร ที่ถูกต้อง เหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้เจทยวิจัยที่น่าจะขับเคลื่อนของประเทศไทย ต้องเริ่มคิดว่าจะเชื่อมโยงนำพาแม่แบบเหล่านี้เข้าสู่โครงสร้างของระบบได้อย่างไร อาจเป็นสถาบันภาคประชาชน ภาครัฐ หรือภาควิชาการก็ตามแต่ เราจะมีวิธีการอย่างไร”

คณวินัย เมฆดำ

คุณวินัย เมฆดำ

“ในส่วนของ ส.ป.ก. นั้น จะพบว่าคนในพื้นที่ ส.ป.ก. จะมีอายุมากและไม่สนใจงานอาชีพเกษตรกร ซึ่งในปัจจุบันมีผู้มาลงทะเบียนเป็นคนยากจนไม่มีที่ดินทำกินสูงถึงสามแสนกว่าราย และปัญหาคือจะทำอย่างไรให้คนกลุ่มนี้ที่จะเข้ามาในพื้นที่ ส.ป.ก. สามารถเข้าสู่อาชีพการเกษตรได้อย่างมั่นใจ เพราะ ส.ป.ก. มักพบปัญหาว่าคนที่เข้ามาในพื้นที่ ส.ป.ก. แล้วไม่สามารถค้าขายของที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

เมื่อปี 2555 ได้พับกับสถาบันฯ และได้ทึนแนวทางการพัฒนาโดยได้ทำ MOU กับสถาบันฯ และอีก 2 หน่วยงานเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่ (Smart Officers and Smart Farmers) และขณะนี้กำลังดำเนินการนำร่องหลักสูตรช่วงวันมืออาชีพ 4-5 จังหวัดในเบื้องต้น”

คุณสรศักดิ์ สุขศิริ

ຄະນສູຣມັກດີ ສຸຂສົກ

“ความรู้ที่ได้รับจากเวทในวันนี้มีประโยชน์มาก ห้างเรื่องของระบบการผลิตและระบบการจัดการตลาด ซึ่งฝ่ายภาครัฐกิจจะมองว่าทำอย่างไรให้เราแข่งขันได้ ส่วนภาคการเกษตรนั้นเกษตรกรต้องทำตัวเป็นนักธุรกิจเพื่อความอยู่รอดให้ได้”

สำหรับงานของตนเองที่ได้รับนั้นเป็นงานเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้ของ ส.ป.ก. ซึ่งเป็นงานยากแต่ทำท้ายมาก โจทย์ที่รับผิดชอบ คือ จะทำอย่างไรให้คนสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดิน 1-3 ไร่ ให้อยู่ได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี

สำหรับสิ่งที่ได้ฟังในเที่ยวนี้ หลายเรื่องสามารถตอบโจทย์ได้และเป็นสิ่งที่เห็นถูกต้องตรงกัน ควรพยายามขยายเรื่องเหล่านี้อีกไป แต่ปัญหานั้นปัจจุบัน คือเกษตรกรไม่มีความเชื่อมั่นเจ้าหน้าที่รัฐ การที่เจ้าหน้าที่จะนำความรู้ไปให้เกษตรกรนั้นไม่ได้รับความเชื่อถือ ดังนั้นจึงต้องแสวงหาเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเข้ามาร่วมทำงานดีๆ เหล่านี้ด้วย”

นายนพวงศ์ บุญมี

ดร.ปรีชา สิทธิกรนกไกร

นายนพวงศ์ บุญมี

“จากการลงพื้นที่ที่ทำงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการภูมิปัญญา ในพื้นที่ท่องเที่ยว จ.พังงาพบว่าเครือข่ายใดที่ใช้เงินเป็นตัว เชื่อมจะอยู่ได้มีนาน แต่เครือข่ายใดที่สร้างขึ้นด้วยใจจะมี ความเข้มแข็งและอยู่ได้อย่างยั่งยืน และความรู้เป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะความรู้ที่ฝังลึกในตัวคน แต่ทั้งนี้เราต้องหาทางให้ ความรู้เหล่านี้เป็นความรู้ที่อยู่คู่ชุมชน และต้องสร้างความ ภาคภูมิใจในความรู้ที่ชุมชนมีให้ด้วย

โดยส่วนตัวคิดว่า คำว่า วิถีชีวานาผู้ปลูกข้าว กับ วิถี คนผลิตข้าวันนั้นแตกต่างกัน นั่นคือวิถีชีวานาผู้ปลูกข้าว คือ ปลูกตามภูมิปัญญา มีคุณภาพ มีศักดิ์ศรี มีวัฒนธรรม และ มีคุณค่าทางสังคม ส่วนวิถีคนผลิตข้าว คือเน้นปริมาณการ ปลูกให้มากโดยไม่นเน้นคุณภาพ และรอความช่วยเหลือจาก รัฐบาล สำหรับปัจจุบันในพื้นที่ท่องเที่ยว จ.พังงา นั้น คนใน ท้องที่ส่งลูกเรียนทางด้านการท่องเที่ยวเพื่อหวังให้กลับไป พัฒนาพื้นที่แต่สุดท้ายเด็กๆ เหล่านั้นไม่ได้กลับไปพัฒนา หรือสืบทอดงานที่บ้านแต่กลับไปทำงานโรงแรมแทน”

ดร.ปรีชา สิทธิกรนกไกร

“จากความต่อเนื่องของงานวิจัย จึงได้มีผลลัพธ์เป็นแผน ปฏิบัติที่ ที่มีบทเรียนของการเรียนรู้ให้ครุภัตตาภิการที่ต้องการเข้า สู่วิธีการเชิงนโยบายสังคมสามารถเรียนรู้ได้ เมื่อเรามีชุดความ รู้ของการลงพิดลองถูกจากการวิจัย มีกลไกที่เรียกว่าเป็นภาคี เครือข่ายมากขึ้น แต่ต้องอย่าลืมเงื่อนไขจำเป็นที่เป็นกติกาของ แต่ละเรื่อง ซึ่งหากกระบวนการต้องการขยายผลก็สามารถเป็น ไปได้ จะเป็นการให้คำแนะนำเพื่อสอนให้คนเก่ง แต่การเลือก ความรู้ในการนำไปใช้จะแตกต่างกันไปตามความต้องการและ ความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่”

สุดท้ายผู้ประสานงานชุดโครงการฯ ได้กล่าวขอบคุณ นักวิจัย และจะนำข้อคิดความเห็นจากเวทีไปใช้ในการออกแบบ การวิจัยของชุดโครงการฯ ในระยะต่อไป ซึ่งจะเป็นไปในทิศทาง ของการต่อยอดงานวิจัยโดยใช้ทุนความรู้ดิม เพื่อการยกระดับ สมรรถนะแก่ชุมชนและผู้ประกอบการธุรกิจฐานสังคม เพื่อให้ เกิดความเข้มแข็งเป็นปีกแ朋เพื่อการทำหน้าที่เป็นกลไกในการ พัฒนาเศรษฐกิจสังคมโดยมีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน ต่อไป

รศ.จุฑาทิพย์ กัตราวาท

ในตอนท้ายผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัย “การขับเคลื่อนการพัฒนาการสหกรณ์ และการค้าที่เป็นธรรม” ได้มีข้อสรุปที่ชัดเจนสำหรับกรอบการวิจัยในอนาคตว่าควรเน้นไปที่ การนำชุดความรู้ “ธุรกิจฐานสังคม” ไปขยายผลกับหน่วยงานภาคีในการสร้างสรรค์ชุมชนให้ เข้มแข็ง โดยการนำอาชุดความรู้ การใช้ประโยชน์เครือข่ายคุณค่า การบริหารจัดการโซ่อุปทาน ในธุรกิจสหกรณ์ การค้าที่เป็นธรรม นำการพัฒนาเพื่อสร้างระบบคุณค่าการค้าที่เป็นธรรมสู่ การกินดืออยู่ดีของคนในชาติ